

## Educational logbook of the master's training course in health education and health promotion Based on the curriculum syllabus

Akbar Babaei Heydarabadi<sup>1</sup>, Mehrnoosh Jasemzadeh<sup>2</sup>, Marzieh Araban<sup>3</sup>, Hashem Mohamadian<sup>4</sup>, Naser Hatamzadeh<sup>4</sup>, Arash Salahshouri<sup>1\*</sup>

1. Department of Health Education and Health Promotion, Social Determinants of Health Research Center, School of Public Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran
2. Department of Health Education and Health Promotion, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran
3. Menopause Andropause Research Center, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran
4. Department of Health Education and Health Promotion, School of Public Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

Received: 3 June 2023

Accepted for publication: 5 May 2024

[EPub a head of print-8 May 2024]

Payesh: 2024; 23(3): 461- 472

### Abstract

**Objective(s):** Logbook is an important tool for learning, monitoring and evaluating students' periodic activities during their internship. According to the revised curriculum of the master's degree in health education and health promotion, the present study was conducted with the aim of development an educational logbook.

According to the revision of the curriculum of the master's degree in health education and health promotion, the present study was conducted to design an educational logbook for the internship course of the master's degree in health education and health promotion.

**Methods:** This developmental study was conducted using the Delphi technique from 2018 to 2022 in the form of 10 face-to-face and 3 virtual meetings. In this research, the participation of specialized board members, heads of department, faculty members and students of medical sciences universities of the country was used with the convenience sampling method. At first, the chapters of internships were extracted according to the curriculum of the master's degree in health education and health promotion and analyzed based on Bloom's classification in three cognitive, attitudinal, and behavioral domains, and then the intended activities were designed.

**Results:** In this research, 39 activities in the 5 fields (according to the approved curriculum) were compiled as activities needed by students in the form of a log book. 11 activities were determined for comprehensive health service centers, 10 activities for media, 7 activities for workplaces, 7 activities for community and 4 activities in the areas of needs assessment, development, implementation and evaluation.

**Conclusion:** According to the designed log book, it is expected the end of internship, the students will learn the different stages of an educational intervention, including needs assessment; Practice design, implementation or evaluation according to any internship environment or field and improve their abilities.

**Keywords:** logbook, internship, master's degree in health education and health promotion

\* Corresponding author: School of Public Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran  
E-mail: aidin\_salahshoori@yahoo.com

## طراحی لاگ بوک آموزشی دوره کارآموزی کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت بر اساس سرفصل های برنامه درسی

اکبر بابائی حیدرآبادی<sup>۱</sup>، مهرنوش جاسم زاده<sup>۲</sup>، مرضیه عربان<sup>۳</sup>، هاشم محمدیان<sup>۴</sup>، ناصر حاتم زاده<sup>۴</sup>، آرش سلحشوری<sup>\*۱</sup>

۱. گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران
۲. گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران
۳. مرکز تحقیقات یانسگی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران
۴. گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۳/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۲/۱۶

انشر الکترونیک پیش از انتشار - ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۳

نشریه پایش: ۴۷۲ - ۴۶۱ (۳): ۲۳، ۱۴۰۳

### چکیده

**مقدمه:** لاگ بوک یک ابزار مهم یادگیری، پایش و ارزشیابی فعالیت های دانشجویان در طول تحصیل است. با توجه به بازنگری برنامه درسی رشته کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، مطالعه حاضر با هدف طراحی لاگ بوک آموزشی دوره کارآموزی کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت انجام شد.

**مواد و روش کار:** پژوهش حاضر از نوع توسعه ای با استفاده از فن دلفی از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱ به صورت ۱۰ جلسه حضوری و ۳ جلسه مجازی انجام گردیده است. در این پژوهش از مشارکت اعضای بورد تخصصی، مدیران گروهها و اعضای هیات علمی، کارشناسان و دانشجویان دانشگاه های علوم پزشکی کشور با روش نمونه گیری از نوع در دسترس بهره برده شد. در ابتدا سرفصل های کارآموزی رشته با توجه به برنامه درسی رشته کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت استخراج و براساس طبقه بندی بلوم در سه حیطه شناختی، نگرشی و رفتاری تحلیل گردید و فعالیت های مورد نظر در ۵ عرصه کارآموزی طراحی و نهایی گردید.

**یافته ها:** در این پژوهش ۳۹ فعالیت در قالب ۵ عرصه (مطابق برنامه درسی مصوب) به عنوان فعالیت های مورد نیاز دانشجویان در لاگ بوک تدوین شد. برای عرصه مراکز ارائه خدمات جامع سلامت ۱۱ فعالیت، برای عرصه رسانه ۱۰ فعالیت، برای عرصه محیط های کار ۷ فعالیت، برای عرصه اجتماع ۷ فعالیت و برای عرصه مدرسه ۴ فعالیت در حوزه های نیازسنجی، طراحی، اجرا و ارزشیابی تعیین گردید.

**نتیجه گیری:** طبق لاگ بوک طراحی شده انتظار می رود دانشجویان در پایان دوره کارآموزی، مراحل مختلف یک مداخله آموزشی اعم از نیازسنجی، طراحی، اجرا و یا ارزشیابی را متناسب با هر محیط یا عرصه کارآموزی، تمرین کنند و توانمندی های خود را افزایش دهند.

**کلیدواژه ها:** لاگ بوک، کارآموزی، کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت

کد اخلاق: IR.AJUMS.REC.1398.421

\* نویسنده پاسخگو: اهواز، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور،  
E-mail: aidin\_salahshoori@yahoo.com

## مقدمه

ارتقای کیفیت آموزش دغدغه تمام موسسات آموزشی است و ضعف در برنامه ریزی و ارزشیابی باعث ضعف مهارت های حرفه ای دانش آموختگان و در نتیجه کاهش کارایی و اثربخشی نظام آموزشی در ارائه خدمات به جامعه می شود [۱]. پاسخگویی برای کیفیت آموزش امری ضروری و برای دستیابی به آن ارزشیابی ابزاری حیاتی است. برای بهبود کیفیت آموزش، مؤسسات آموزشی باید آموزش مبتنی بر نتیجه که بر نتایج طرح درس، روش های تدریس و ابزارهای ارزیابی و ارزشیابی تمرکز دارد، اتخاذ نمایند. در این راستا لاگ بوک های آموزشی ابزار ارزشمندی برای ارزیابی مستمر فرآیند یادگیری گروهی است. آنها تعامل سریع و سازنده بین یادگیرنده و آموزش دهنده و همچنین سیستم آموزشی را فراهم می کنند. این تعامل اجازه می دهد تا بازخورد های اصلاحی مناسب و متناسب ارائه و اعمال شود [۵-۲]. پایش عملکرد دانشجویان در فرآیند آموزش برای بهبود کیفیت آموزش بسیار مهم است. با کمک این ابزار ارزشیابی مبتنی بر داده با ثبت فعالیتهای عملی دانشجویان در محیط های مختلف یادگیری صورت می پذیرد [۷، ۶]. در واقع، این ابزار به عنوان ابزار نظارت بر پیشرفت عملکرد دانشجویان شناخته می شود. ثبت فعالیتهای مستمر و جمع آوری تجربیات عملی به تدریج مجموعه ارزشمندی را ارائه می نماید که با تسهیل فرآیند بازخوردی، زمینه را برای یادگیری موثر فراهم می سازد و به عنوان یکی از حلقه های کلیدی در فرآیند بازخورد، نقش ایفا می کند [۴، ۸]. دفترچه یادداشت لاگ بوک یک روش ارزیابی پرکاربرد در علوم پزشکی است که برای تسهیل، نظارت و هدایت سیستم آموزشی با مستندسازی و نظارت بر فعالیتهای یادگیری طراحی شده است [۹-۱۱]. به عبارتی دیگر، لاگ بوک به عنوان یک ابزار یادگیری و کمک آموزشی فکری به افراد اجازه می دهد تا تجربیات خود را بیان، بررسی و کشف کنند [۸]. لاگ بوک در واقع یک وقایع نگار است که دانشجو تجربیاتی را در قالب یک جدول زمانی روزانه می نویسد [۱]. ضمن بیان اهداف کلی دروس و روند دوره، عملکرد دانشجو را ثبت می نماید و در واقع دفترچه ای برای ثبت تجارب یادگیری، مستند سازی مراحل یادگیری و وسیله ای برای دوره آموزش کارآموزی است [۱۲]. دفترچه ای حاوی حداقل های لازم برای آموزش برنامه ریزی شده و ثبت یادگیری عملی است که با ذکر زمان و نحوه انجام کار توسط فراگیر تکمیل و با نظر استاد مربوطه نظارت و ارزیابی می شود [۱۳].

لاگ بوک مزایای بسیاری دارد، از جمله افزایش توجه و تمرکز دانشجویان بر مهارت ها و فعالیت های مهم، افزایش درک فلسفه اهداف یادگیری، ارائه ابزاری برای نظارت غیرمستقیم و عینی بر عملکرد دانشجویان [۱۴، ۱۰]، ایجاد بازخورد جامع، متناسب، علمی و منصفانه. کاهش فاصله فاصله بین نظریه تا بالین [۱۵، ۴، ۳]، کمک به شناخت مشکلات و اصلاح ساختار نظام آموزشی. دفترچه یادداشتی که به خوبی طراحی شده باشد باید کاربرپسند، کاربردی و برای جمع آوری اطلاعات مفید باشد. باید مختصر، دقیق و همراه با روش های ارزیابی و بازخورد روشن باشد. با در نظر گرفتن این عوامل می توان یک دفترچه گزارش استاندارد ایجاد کرد که پاسخگوی نیاز کاربران باشد [۱۰، ۹، ۴].

لاگ بوک مدیر و طراح یک برنامه آموزشی است که وظایف دانشجو و استاد را توضیح می دهد. این ابزار برای اهداف آموزشی خاص است که آن به عنوان سندی از پیشرفت و دستاوردهای دانشجو در طول ترم عمل می کند و به استاد امکان می دهد مسیر یادگیری دانشجو را ردیابی کند و بر اساس آن راهنمایی و بازخورد ارائه دهد [۵]. علاوه بر این، دفترچه گزارش ارتباط بین دانشجو و استاد را تسهیل می کند و آنها را قادر می سازد تا در مورد چالش ها یا زمینه های بهبود بحث کنند [۱۳].

مطالعات متعددی اهمیت استفاده از لاگ بوک را در زمینه های مختلف مانند پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، پرستاری، مامایی و هوشبری، افاق عمل و بهداشت نشان داده است. این مطالعات اذعان دارند که فرآیند سنتی ارزیابی دوره کارآموزی و کارآموزی دارای کاستی هایی است که اهمیت استفاده از لاگ بوک را بیشتر نمایان می کند [۱۶، ۱۰، ۳-۵، ۱]. این دفترچه ثبت مهارت ها را به صورت کمی ارزیابی می کند [۱۷] و به دانشجویان کمک می کند تا در مورد فرآیند یادگیری خود فکر کنند و مناطقی را که ممکن است به پشتیبانی یا منابع اضافی نیاز داشته باشند شناسایی کنند [۱۸]. لاگ بوک به عنوان ابزاری برای خودارزیابی و بهبود عمل می کند و به فراگیران اجازه می دهد تا مالکیت یادگیری خود را به دست گیرند. یک دفترچه یادداشت ایده آل باید برای فراگیران قابل اجرا و پذیرفته شود و امکان جمع آوری سریع و دقیق داده های مربوط به اهداف یادگیری را برای تجزیه و تحلیل به موقع و ارائه بازخورد فراهم کند. در این راستا، نتایج مطالعات مختلف، اثربخشی استفاده از دفترچه های ثبت نام را در ارزیابی فراگیران به طور مؤثرتری نسبت به سایر روش های ارزشیابی نشان می دهد

جهت انجام این پژوهش ابتدا با مراجعه به برنامه درسی رشته کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، مندرج در سایت معاونت آموزشی وزارت بهداشت، سرفصل های دوره کارآموزی که در نیمه دوم سال ۱۳۹۷ ابلاغ شده بود به عنوان محور اصلی پژوهش در نظر گرفته شد. ابتدا در طی ۶ جلسه بحث گروهی ۶۰ تا ۱۵۰ دقیقه ای با مشارکت اعضای هیئت علمی و کارشناس گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت دانشگاه علوم پزشکی اهواز هر یک از سرفصل های دوره کارآموزی (بر اساس طبقه بندی بلوم) با رویکرد اهداف شناختی، نگرشی و رفتاری (روان حرکتی) بررسی شد و فعالیت های کارآموزان بر اساس شرح وظایف کارشناس ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت به حوزه های نیازسنجی، طراحی، اجرا و ارزشیابی تدوین گردید. سپس به منظور غنای بیشتر لاگ بوک، بررسی متون در رابطه با شاخص های فعالیت دانشجویان کارشناسی ارشد با استفاده از لاگ بوک های موجود در رشته، برنامه درسی رشته، مطالعات مرتبط و چارچوب های توانمندی های دانشجویان کارشناسی ارشد انجام شد. بنابراین تدوین اهداف و فعالیت های این لاگ بوک بر اساس چهار توانمندی مورد نیاز دانشجویان کارشناسی ارشد یعنی نیازسنجی، طراحی، اجرا و ارزشیابی انواع مداخلات سلامت محور؛ در ۵ عرصه کارآموزی (مطابق برنامه درسی) صورت گرفت. طبق برنامه درسی مصوب، هر دانشجو باید حداقل ۲ عرصه از ۵ عرصه را انتخاب کند. پس از تدوین فرم پیش نویس نظرسنجی متخصصان (لاگ بوک اولیه)، در راستای تنظیم دفترچه راهنمای لاگ بوگ دانشجویان کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، پیش نویس مربوطه در طی چند جلسه حضوری و جلسه مجازی برای استخراج نظرات گروه متخصصان در رشته آموزش بهداشت و ارتقای سلامت دارای معیارهای ورود (شامل مدیر گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، اعضای هیئت علمی گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت با حداقل سابقه یک سال تدریس و دانشجوی مقطع دکتری و کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت) بررسی قرار گرفت. در گام بعدی جهت تدوین نسخه اول لاگ بوک شامل اهداف، فعالیتها، مقررات، ارزیابی و غیره و استفاده از تجارب قبلی به لاگ بوک دانشگاه علوم پزشکی اراک، ایلام، بیرجند و مطالعات صورت گرفته در این خصوص، مراجعه شد و نسخه اولیه تدوین گردید. سپس جلسه ای به صورت وینار در اسفندماه ۱۳۹۷ جهت اخذ نظرات سایر اساتید و صاحب نظران با مشارکت ۱۲ دانشگاه از

[۲۱، ۱۹، ۱۷-۱۶]. با این حال، ممکن است تفاوت هایی در مقبولیت و پایایی داده ها بسته به روش استفاده از آن در بین مطالعات وجود داشته باشد. برخی از مطالعات نشان داده اند که دفترچه های ثبت الکترونیکی در مقایسه با دفترچه های ثبت سنتی مبتنی بر کاغذ، قابل اعتمادتر و راحت تر هستند [۲۴-۲۲]. علاوه بر این، در نظر گرفتن محدودیت های بالقوه استفاده از دفترچه های گزارش مهم است، مانند احتمال ورود داده های نادرست یا ناقص، که می تواند بر قابلیت اطمینان کلی فرآیند ارزیابی تأثیر بگذارد. بنابراین، تحقیقات بیشتری برای بررسی و مقایسه روش های مختلف استفاده از دفترچه های گزارش به منظور ایجاد بهترین شیوه ها برای اجرای مؤثر آنها در ارزیابی پیشرفت و دستاوردهای فراگیران مورد نیاز است. از آنجایی که برنامه درسی بازنگری شده مقطع کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، در نیمه دوم سال ۱۳۹۷ ابلاغ و میزان واحد کارآموزی از ۱ واحد به ۲ واحد افزایش یافت. از طرفی نیز عرصه های کارآموزی از ۲ به ۵ افزایش یافته است. لذا جهت نیل به اهداف در نظر گرفته شده لازم است برنامه ای دقیق شامل اهداف اختصاصی [شناختی، نگرشی و رفتاری] و فعالیت های مرتبط با آنها در قالب لاگ بوک در گروه های آموزشی در سراسر کشور تهیه و مورد استفاده قرار گیرد. به همین منظور با محوریت دانشگاه علوم پزشکی اهواز یک کارگروه کشوری از مناطق مختلف آمایشی (اهواز، شهید بهشتی، همدان، شیراز، زاهدان، تبریز، گیلان، ارومیه، سبزوار، زنجان، اراک، بندرعباس، یزد، بیرجند، ایلام، ایران، قم، رفسنجان، یاسوج، مشهد) تشکیل شد تا لاگ بوک تهیه شده از جامعیت کافی (در ماهیت و سطح پذیرش) برخوردار گشته و مورد استفاده قرار گیرد. این پژوهش با هدف تدوین کتاب گزارش به عنوان ابزاری برای ارزیابی مستمر فعالیت های کارورزی دانشجویان کارشناسی ارشد در رشته آموزش بهداشت و ارتقای سلامت انجام شد.

### مواد و روش کار

این پژوهش از نوع توسعه ای با استفاده از فن دلفی و روش بحث گروهی به صورت حضوری (۱۰ جلسه) و مجازی (۳ جلسه) جهت طراحی لاگ بوک کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت زیر نظر اعضای بورد تخصصی، مدیران گروه و اعضای هیئت علمی دانشگاه های مختلف کشور توسط گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت دانشگاه علوم پزشکی اهواز (از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱) انجام شد.

مراقبتی فردی، سازمانی یا اجتماعی؛ طراحی، اجرا یا ارزشیابی حداقل یک کارگاه آموزشی؛ طراحی یا ارزیابی یک رسانه آموزشی استاندارد؛ طراحی یا ارزشیابی یک بسیج اطلاع رسانی آموزشی در سطح شهرستان؛ طراحی یا ارزشیابی یک برنامه با رویکرد جلب حمایت همه جانبه در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت؛ تدوین یا ارزیابی یک برنامه عملیاتی مراکز خدمات جامع سلامت با توجه به اولویت های تعیین شده؛ ثبت فعالیت های اختصاصی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در سامانه های نظام سلامت؛ تهیه گزارش تحلیلی از ساختار و کارکرد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت) و همچنین به منظور کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در رسانه (صداوسیما، آزمایشگاه های تولید رسانه، روزنامه و خبرگزاری) باید ۱۰ فعالیت (در زمینه طراحی، اجرا یا تحلیل برنامه های نیازسنجی آموزشی؛ و طراحی/ارزیابی یک رسانه) را مهارت داشته باشد.

همچنین دانشجویان بمنظور اجرای مهارت های حرفه ای در محیط های کار خود باید ۷ فعالیت، بمنظور اجرای مهارت های حرفه ای در اجتماع (روستاها، محلات، شهرک ها) ۷ فعالیت؛ و در نهایت به منظور کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در مدرسه (از مهدکودک تا دبیرستان، آموزشگاه های کودکان استثنایی، و دانشگاه) باید ۴ فعالیت را یاد بگیرند. در جداول شماره ۱ تا ۵ به ترتیب همه فعالیت ها ارائه شده اند.

بر اساس نتایج به دست آمده در هر عرصه یادگیری و انجام تعدادی از فعالیت ها به صورت اجباری است. همچنین دانشجویان می توانند از میان فعالیت های اختیاری با انتخاب خود یک یا تعدادی فعالیت را انجام دهد که در این صورت استاد مربوطه بعد از ارزشیابی فعالیت های اجباری می تواند نمره ای را برای دانشجویان بمنظور انجام فعالیت های اختیاری در نظر گیرد.

هفت منطقه آمایشی در اهواز برگزار شد که بر اساس نظرات و پیشنهادهای ارائه شده اصلاحات مورد نیاز اعمال گردید. در ادامه فایل اصلاح شده لاگ بوک به صورت اتوماسیون اداری و ایمیل جهت اخذ نظرات اساتید، دانشجویان و کارشناسان به دانشگاه های مختلف ارسال گردید. بازخوردهای دریافت شده از دانشگاه های مختلف طی دو جلسه بحث گروهی مورد بررسی قرار گرفت و متناسب با آن اصلاحاتی اعمال گردید و نسخه نهایی لاگ بوک تدوین شد.

### یافته ها

مشارکت کنندگان مطالعه حاضر شامل دانشجویان دکترای آموزش بهداشت و ارتقای سلامت (۵ نفر)، دانشجویان کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت (۱۲ نفر)، ۲۵ عضو هیئت علمی و ۸ مدیر گروه بودند.

بر اساس بررسی متون و تحلیل نظرات مشارکت کنندگان در این پژوهش ۳۹ فعالیت در قالب ۵ عرصه به عنوان فعالیت های مورد نیاز دانشجویان کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت که باید در دوره کارآموزی، با تمرین عملی آموخته های خود و کسب تجربه برای کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در طول دوره تحصیل در رشته خود بپردازند، تدوین شد. مطابق برنامه درسی مصوب، این دوره شامل ۵ عرصه است؛ که بر اساس نتایج به دست آمده یک دانشجوی در مقطع کارشناسی ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت جهت کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در مراکز خدمات جامع سلامت باید ۱۱ فعالیت (اجرا یا تحلیل یک برنامه نیازسنجی آموزشی؛ طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک مداخله آموزشی؛ مدیریت یک گروه خودیار در مراکز خدمات جامع سلامت با کمک مربی خود؛ طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک برنامه خود

جدول ۱: فعالیت های عرصه اول به منظور کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در مراکز خدمات جامع سلامت (شهر و روستا)

ردیف	فعالیت	نحوه ارزیابی	شاخص / معیار	خود ارزیابی <sup>۱</sup>	ارزیابی استاد <sup>۲</sup>	وضعیت <sup>۳</sup>
۱	اجرا یا تحلیل یک برنامه نیازسنجی آموزشی (با استناد به اولویت های ارسالی از مراکز و پایگاه ها خدمات جامع سلامت و خانه های بهداشت) <sup>۴</sup>	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۲	طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک مداخله آموزشی (حضور/مجازی) با استفاده از الگوها و نظریه های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۳	مدیریت یک گروه خودیار در مراکز خدمات جامع سلامت (با کمک مربی خود)	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۴	طراحی، اجرا یا ارزشیابی (فرایند، اثر یا پیامد) یک برنامه خودمراقبتی فردی، سازمانی یا اجتماعی	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۵	طراحی، اجرا یا ارزشیابی حداقل یک کارگاه آموزشی با محور مهارت های آموزشی، ارتباطی یا اطلاع رسانی (حضور/مجازی)	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۶	طراحی یا ارزیابی یک رسانه آموزشی استاندارد (پمفلت، پوستر، پادکست، کلیپ، فیلم آموزشی)	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری

۷	طراحی یا ارزشیابی یک بسیج اطلاع رسانی آموزشی در سطح شهرستان	بررسی مستندات	یک مورد	اختیاری
۸	طراحی یا ارزشیابی یک برنامه با رویکرد جلب حمایت همه جانبه در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	بررسی مستندات	یک مورد	اختیاری
۹	تدوین یا ارزشیابی یک برنامه عملیاتی مراکز خدمات جامع سلامت با توجه به اولویت های تعیین شده	بررسی مستندات	یک مورد	اجباری
۱۰	ثبت فعالیت های اختصاصی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در سامانه های نظام سلامت (پورتال خودمراقبتی، سیب، ارس یا غیره) در حضور کارشناس مربوطه	بررسی مستندات	برای هر سامانه ۲ مورد	اختیاری
۱۱	تهیه گزارش تحلیلی از ساختار و کارکرد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت (در ستاد مرکز بهداشت شهرستان، مراکز جامع خدمات سلامت شهری روستایی، پایگاه های سلامت یا خانه های بهداشت)	بررسی مستندات	یک مورد	اجباری

۱. خودارزیابی: دانشجو میزان عملکرد خود را قضاوت می کند (خیلی خوب (امتیاز ۵)، خوب (امتیاز ۴)، متوسط (امتیاز ۳) ضعیف (امتیاز ۲) خیلی ضعیف (امتیاز ۱)، عدم انجام (۰))
۲. ارزیابی استاد: استاد یا مربی مربوطه برحسب عملکرد دانشجو با توجه به مستندات یا نمره آزمون، امتیاز فرد را محاسبه کرده و امتیاز می دهد. (خیلی خوب (امتیاز ۵)، خوب (امتیاز ۴)، متوسط (امتیاز ۳) ضعیف (امتیاز ۲) خیلی ضعیف (امتیاز ۱)، عدم انجام (۰))
۳. هر دانشجو باید تمام موارد اجباری و حداقل ۲ مورد از موارد اختیاری را بر حسب نظر استاد مربوطه انجام دهد.
۴. در مواردی که «یا» وجود دارد دانشجو می تواند بر حسب شرایط و محدودیتهای زمانی - مکانی؛ یک مورد را انجام دهد به این صورت که مثلا یا یک مداخله آموزشی را صرفا طراحی کند؛ یا یک مداخله آموزشی که قبلا طراحی شده بود است را صرفا اجرا کند؛ یا یک مداخله آموزشی اجرا شده (توسط سایر افراد در گذشته) را صرفا ارزیابی کند.

#### جدول ۲: فعالیت های عرصه دوم به منظور کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در رسانه (صدا و سیما، آزمایشگاه های تولید رسانه، روزنامه و خبرگزاری)

ردیف	فعالیت	نحوه ارزیابی	شاخص / معیار	خود ارزیابی	ارزیابی استاد	وضعیت
۱	طراحی، اجرا یا تحلیل یک برنامه نیازسنجی آموزشی جهت تولید رسانه های آموزشی (فرایند پیش رسانه)	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۲	طراحی یا ارزیابی یک محتوای آموزشی جهت تولید یک رسانه (برای صدا و سیما، وب سایت، مجله، روزنامه و خبرگزاری ها)	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۳	طراحی و ارزیابی یک رسانه چاپی با استفاده از نرم افزارهای مربوطه (مثلا پابلیشر برای طراحی پمفلت، فتوشاپ برای پوستر، کمتریابرای فیلم آموزشی و ...)	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۴	طراحی و ارزیابی یک رسانه صوتی-تصویری با استفاده از نرم افزارهای مربوطه	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۵	تدوین، انتشار یا ارزیابی یک مقاله یا محتوای آموزشی سلامت محور در روزنامه، مجله، خبرگزاری های یا سایر رسانه ها	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۶	راه اندازی یا ارزیابی یک وبلاگ، وبسایت یا انواع شبکه های اجتماعی موجود	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۷	طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک مداخله آموزش و ارتقای سلامت در عرصه رسانه ها	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۸	تهیه یا ارزشیابی گزارش تحلیلی در زمینه مداخلات آموزشی در خبرگزاری های (تلویزیون، رادیو، اینترنت یا جراید)	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۹	تکمیل و تحلیل یک نمونه از هر یک از فرم های مربوط به مراحل متعدد تولید یک رسانه (موجود در معاونت بهداشت)	بررسی مستندات	یک مورد از هر فرم			اجباری
۱۰	مشارکت و همکاری در برگزاری یک کمیته ارزیابی رسانه آموزشی و تهیه گزارش آن	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری

#### جدول ۳: فعالیت های عرصه سوم به منظور کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در محیط های کار

ردیف	فعالیت	نحوه ارزیابی	شاخص / معیار	خود ارزیابی	ارزیابی استاد	وضعیت
۱	اجرا یا ارزشیابی یک برنامه نیازسنجی آموزشی در محیط کار (با استناد به شواهد موجود)	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۲	تدوین یا ارزشیابی یک برنامه عملیاتی در محیط کار با توجه به اولویت های تعیین شده	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۳	طراحی یا ارزشیابی یک رسانه آموزشی استاندارد جهت استفاده در محیط کار	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۴	طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک برنامه خودمراقبتی فردی یا سازمانی در سطح محیط کار	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۵	طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک کارگاه آموزشی سلامت محور برای کارکنان در محیط کار	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۶	طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک مداخله آموزشی با استفاده از الگوها و نظریه های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در محیط کار	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۷	برگزاری یا ارزشیابی یک جلسه با ذینفعان و مدیران سازمان در خصوص برنامه های سلامت محور با رویکرد جلب حمایت همه جانبه	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری

جدول ۴: فعالیت های عرصه چهارم به منظور کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در اجتماع (روستاهای، محلات، شهرک ها)

ردیف	فعالیت	نحوه ارزیابی	شاخص / معیار	خود ارزیابی	ارزیابی استاد	وضعیت
۱	اجرای یک برنامه نیازسنجی آموزشی در سطح اجتماع (با استناد به شواهد موجود در کانون سلامت محله)	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۲	تدوین و ارزیابی یک برنامه عملیاتی برای مداخله ارتقای سلامت در سطح اجتماع	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۳	طراحی یا ارزیابی حداقل یک رسانه آموزشی جهت مداخلات اجتماع محور (پمفلت، پوستر، پادکست، کلیپ، فیلم آموزشی و ...)	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۴	طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک مداخله اجتماع محور (حضور/مجازی) در خصوص آموزش بهداشت و ارتقای سلامت	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۵	طراحی، اجرا یا ارزشیابی (فرایند، اثر یا پیامد) یک برنامه خودمراقبتی اجتماعی	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۶	طراحی یا ارزشیابی یک برنامه با رویکرد جلب حمایت همه جانبه برای پیشبرد برنامه های آموزش و ارتقای سلامت	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۷	همکاری در طراحی یا اجرا یا ارزیابی یک بسیج اطلاع رسانی سلامت در سطح جامعه	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری

جدول ۵: فعالیت های عرصه پنجم به منظور کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در مدرسه از مهدکودک تا دبیرستان و دانشگاه

ردیف	فعالیت	نحوه ارزیابی	شاخص / معیار	خود ارزیابی	ارزیابی استاد	وضعیت
۱	تهیه یک برنامه عملیاتی در سطح مهد کودک/مدرسه /دانشگاه	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۲	استخراج مهمترین اولویت های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در سطح مهد کودک/مدرسه/دانشگاه بر اساس نیازسنجی	بررسی مستندات	یک مورد			اختیاری
۳	طراحی یا اجرا یا ارزشیابی یک مداخله (حضور/مجازی) آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در سطح مهد کودک/مدرسه/دانشگاه	بررسی مستندات	یک مورد			اجباری
۴	طراحی محتوای آموزشی الکترونیکی در سطح مهد کودک/مدرسه/دانشگاه	بررسی مستندات	دو مورد			اجباری

## بحث و نتیجه گیری

این مطالعه به منظور تدوین لاگ بوک به عنوان ابزار ارزیابی مستمر فعالیت های کارآموزی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته ی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت انجام شد. در این مطالعه سعی شد تا مجموعه های از توانمندی های عمومی و اختصاصی را که دانش آموختگان این رشته برای فعالیت در محیط کار و اجرایی باید کسب کنند فراهم شود. به همین منظور از منابع مختلفی همچون تجارب اساتید، مربیان و همچنین دانشجویان و فارغ التحصیلان رشته ی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، برای تدوین سرفصل ها و فعالیت های لاگ بوک استفاده شد.

طبق برنامه درسی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته ی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت باید مهارت های لازم برای ۵ عرصه ی مختلف (مراکز خدمات جامع سلامت؛ رسانه؛ محیط های کار؛ اجتماع؛ و محیط های آموزشی) را کسب نمایند. اولین عرصه ای که دانشجویان باید در آن

کسب مهارت کنند مراکز خدمات جامع سلامت (شهر و روستا) است. بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه، یک دانشجو به منظور کسب تسلط در اجرای مهارت های حرفه ای در مراکز خدمات جامع سلامت باید ۱۱ فعالیت را تسلط پیدا کند. این فعالیت ها عبارتند از:

۱. اجرا یا تحلیل یک برنامه نیازسنجی آموزشی در این بخش انتظار می رود یک برنامه نیازسنجی آموزشی را در سطح مراکز/پایگاه ها خدمات جامع سلامت یا خانه های بهداشت اجرا و اولویت های آموزشی آن را تعیین نماید. در این برنامه پیش بینی شده در صورتی که امکان اجرای یک برنامه ی نیازسنجی به دلایل مختلف وجود ندارد دانشجو می تواند به جای آن برنامه نیازسنجی آموزشی انجام شده توسط آن واحد بهداشتی را تحلیل نموده و نتایج تحلیل را به مربی خود تحویل دهد.

۲. طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک مداخله آموزشی اهمیت شناخت و به کارگیری صحیح الگوها و نظریه های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت به عنوان رکنی تاثیرگذار در برنامه های

محلات است و این برنامه به عنوان پنجمین برنامه ملی تحول نظام سلامت در حوزه بهداشت، طراحی گردید. این برنامه در ۴ سطح برنامه خود مراقبتی فردی، خود مراقبتی سازمانی، خود مراقبتی اجتماعی و گروه‌های خودیار اجرا می‌شود. بنابراین نیاز است که یک کارشناس آموزش بهداشت و ارتقای سلامت با نحوه‌ی اجرای این برنامه آشنا باشد. لذا طراحی، اجرا یا ارزشیابی (فرآیند، اثر یا پیامد) حداقل یک برنامه خود مراقبتی (در سطح فردی، سازمانی یا اجتماعی) به‌عنوان یکی از مهارت‌های مورد نیاز دانشجویان پیش‌بینی شده است.

۵. طراحی، اجرا یا ارزشیابی حداقل یک کارگاه آموزشی در این بخش از دانشجویان انتظار می‌رود یک کارگاه آموزشی را طراحی [حضور/مجازی] نماید یا در صورت وجود کارگاه طراحی شده در واحد بهداشتی محل کارآموزی خود، آن‌ها اجرا کرده و یا با استفاده از مستندات موجود از کارگاه‌های اجراشده‌ی قبلی، آن‌ها ارزشیابی نماید. محور کارگاه‌های طراحی شده باید در زمینه مهارت‌های ارتباطی، آموزشی یا اطلاع‌رسانی باشد. نمونه مهارت‌های ارتباطی برای یک ارتباط مؤثر عبارت‌اند از: گوش دادن، درک ارتباطات غیرکلامی؛ آگاهی و مدیریت هیجانی؛ مهارت پرسشگری؛ استفاده از طنز؛ رفتار برابر با مردم؛ تلاش برای حل تعارض؛ داشتن نگرش مثبت؛ و لبخند زدن؛ به حداقل رساندن استرس به هنگام ارتباط.

۶. طراحی یا ارزیابی یک رسانه آموزشی استاندارد انتقال پیام‌های آموزشی به آموزش‌گیرندگان با استفاده از رسانه‌های آموزشی جزء جدانشدنی فرآیند آموزش محسوب می‌شود. رسانه آموزشی به عوامل، وسایل یا ابزاری گفته می‌شود که کل محتوای آموزش را به فراگیران منتقل می‌کند و به صورت دیداری، شنیداری، دیداری-شنیداری و چند حسی است [۲۵]. طبق نتایج به‌دست‌آمده انتظار می‌رود یک دانشجوی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت یک رسانه آموزشی استاندارد [پمفلت، پوستر، پادکست، کلیپ، فیلم آموزشی] را طراحی کرده یا حداقل ارزیابی یک رسانه را انجام دهد.

۷. طراحی یا ارزشیابی یک بسیج اطلاع‌رسانی آموزشی در سطح شهرستان مجموعه فعالیت‌های هماهنگ اطلاع‌رسانی، ارتباطی و آموزشی با استفاده از کانال‌های متعدد و متنوع اطلاع‌رسانی به‌منظور انتقال پیام‌های موردنظر و معین به جمعیتی مشخص در یک دوره معین و

سلامت محور بر کسی پوشیده نیست [۲۲]. در اینجا دانشجویان با استفاده از الگوها و نظریه‌های آموزش بهداشت و ارتقای سلامت که در طول دوره‌ی تحصیل به‌صورت نظری یاد گرفته است باید بتواند یک مداخله آموزشی [حضور/مجازی] را طراحی نماید. در صورت وجود موانع و عدم امکان طراحی برنامه مداخله‌ی آموزشی، دانشجویان با صلاح‌دید مربی خود می‌تواند یک آموزشی طراحی‌شده در محل کارآموزی خود را اجرا نماید یا ارزشیابی مداخلات آموزشی صورت گرفته در آن واحد بهداشتی را انجام دهد و پس از اجرای ارزشیابی، مستندات مربوط به آن را تحویل نماید.

۳. مدیریت یک گروه خودیار در مراکز خدمات جامع سلامت (با کمک‌مربی خود) گروه‌های خودیار یا گروه‌های حمایت دوجانبه، گروه‌های خودگردان و کوچکی هستند که اعضای آن به فواصل منظمی یکدیگر را ملاقات می‌کنند و فعالیت اصلی آن‌ها "کمک دوجانبه" است. منظور از کمک دوجانبه، حمایت اجتماعی بین افرادی است که یک مشکل مشترک دارند یا موضوعی آن‌ها را به هم پیوند می‌دهد. این شکل کمک، روی حمایت عاطفی از طریق به اشتراک گذاشتن تجربیات، اطلاعات و راه‌های مقابله با دیگر افراد تمرکز دارد. هدف از تشکیل گروه خودیار، توسعه روابط بین فردی مثبت، همدلی و حمایت عاطفی از طریق به اشتراک گذاشتن تجربیات، اطلاعات و راه‌های مقابله با مشکل مشترک، با سایر افراد عضو گروه خودیار است. در این بخش انتظار می‌رود دانشجویان بتواند مدیریت یک گروه خودیار در مراکز خدمات جامع سلامت را بر عهده بگیرد که البته در این راستا می‌تواند از حمایت‌های مربی خود استفاده نماید.

۴. طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک برنامه خود مراقبتی فردی، سازمانی یا اجتماعی خود مراقبتی فرآیندی فعال و عملی که هر فردی برای حفظ سلامت، پیشگیری از ابتلا به بیماری‌ها و اقدامات درمانی مناسب برای بهبود خود به کار می‌گیرد، توسط فرد هدایت‌شده و به‌منظور پیشگیری از بروز عوارض کوتاه‌مدت و بلندمدت بیماری ضروری است [۲۳]. خود مراقبتی به‌عنوان فعالیت‌هایی است که توسط خود فرد انجام می‌شود. توانایی خود مراقبتی، توانایی ذاتی فرد برای انجام خود مراقبتی بوده و تحت تأثیر عواملی از جمله سن، جنسیت، سیستم مراقبت‌های بهداشتی و نظام اجتماعی و غیره قرار می‌گیرد [۲۴]. برنامه ملی خود مراقبتی، به دنبال گسترش مشارکت آگاهانه مردم در عرصه تأمین، حفظ و ارتقای سلامت در تمامی خانه‌ها و



سلامت است. این تحلیل باید در سطح ستاد مرکز بهداشت شهرستان، مراکز جامع خدمات سلامت شهری روستایی، پایگاه‌های سلامت یا خانه‌های بهداشت انجام شود. اگرچه این بخش صرفاً یک فعالیت یادگیری در سطح اهداف شناختی است اما موجب می‌شود تا دانشجویان با شرح وظایف همکاران آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در سطوح مختلف نظام سلامت کشور آشنا شوند.

بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه، دانشجویان به منظور کسب تسلط در اجرای مهارت‌های حرفه‌ای در رسانه (صداوسیما، آزمایشگاه‌های تولید رسانه، روزنامه و خبرگزاری) باید ۱۱ فعالیت را تسلط پیدا کنند. فعالیت‌هایی مثل طراحی، اجرا یا تحلیل یک برنامه نیازسنجی آموزشی؛ طراحی و ارزیابی یک رسانه؛ و طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک مداخله آموزش و ارتقای سلامت که برای این عرصه پیش‌بینی شده‌اند دقیقاً مشابه فعالیت‌های عرصه اول است با این تفاوت که محیط اجرای این فعالیت‌ها رسانه [صداوسیما، آزمایشگاه‌های تولید رسانه، روزنامه و خبرگزاری] است.

طراحی یا ارزیابی محتوای آموزشی؛ طراحی و ارزیابی یک رسانه‌ی چاپی با استفاده از نرم‌افزارهای مربوطه؛ تدوین، انتشار یا ارزیابی یک مقاله یا محتوای آموزشی سلامت‌محور در روزنامه، مجله، خبرگزاری‌های یا سایر رسانه‌ها؛ تکمیل و تحلیل یک نمونه از کاربرگ‌های مربوط به مراحل متعدد تولید یک رسانه؛ مشارکت و همکاری در برگزاری یک کمیته ارزیابی رسانه آموزشی و تهیه گزارش آن از جمله فعالیت‌هایی هستند که باهدف آشنایی و بهبود مهارت‌های دانشجویان در زمینه مراحل مختلف تولید رسانه پیش‌بینی شده‌اند؛ بنابراین واضح است که فعالیت‌های این بخش بر اساس یکی از مهارت‌های موردنیاز دانشجویان آموزش بهداشت و ارتقای سلامت یعنی مهارت تولید و ارزیابی رسانه‌های آموزشی سلامت‌محور پیش‌بینی شده‌اند. بخش دیگر نتایج مطالعه مربوط به فعالیت‌های عرصه سوم یعنی محیط کار است. محیط کار فضایی فیزیکی است که فرد در آن کارهای خود را انجام می‌دهد. در اینجا منظور سازمان‌ها، شرکت‌ها، ادارات، پالایشگاه‌ها و غیره است که تعدادی کارگر یا کارمند مشغول کار هستند. همه‌ی فعالیت‌های پیش‌بینی شده در این بخش (شامل اجرا یا ارزیابی یک برنامه نیازسنجی آموزشی؛ تدوین یا ارزیابی یک برنامه عملیاتی؛ طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک مداخله آموزشی؛ طراحی یا ارزیابی یک رسانه آموزشی؛ طراحی، اجرا یا ارزیابی یک برنامه خود مراقبتی؛ طراحی، اجرا یا ارزشیابی یک کارگاه آموزشی سلامت‌محور؛ طراحی یک

محدود و در راستای اهداف برنامه موردنظر، بسیج اطلاع‌رسانی است. انتظار می‌رود دانشجو بتواند یک بسیج اطلاع‌رسانی آموزشی را در سطح شهرستان طراحی کرده یا یک بسیج اطلاع‌رسانی آموزشی اجرا شده را ارزیابی نماید.

۸. طراحی یا ارزشیابی یک برنامه با رویکرد جلب حمایت همه‌جانبه در آموزش بهداشت و ارتقای سلامت طبق نتایج در این بخش انتظار می‌رود دانشجو بتواند یک برنامه به‌منظور جلب حمایت سازمان‌ها، مدیران، تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران، قوه قضائیه، بهزیستی، شهرداری، انجمن‌ها، فرمانداری، گروه‌های تأثیرگذار و غیره را باهدف حل یک مشکل سلامتی طراحی نماید یا اینکه یک برنامه جلب حمایت را تحلیل و ارزشیابی نماید.

۹. تدوین یا ارزیابی یک برنامه عملیاتی مراکز خدمات جامع سلامت با توجه به اولویت‌های تعیین شده منظور از برنامه عملیاتی، شرح تفصیلی یا دستورالعمل اجرایی برنامه‌های راهبردی است که در قالب اهداف عملیاتی و طرح‌ها، پروژه‌ها و فعالیت‌ها مشخص می‌گردد. درواقع می‌توان گفت که برنامه عملیاتی شامل اهداف کمی و مجموعه‌ای از طرح، پروژه و فعالیت است که در زمان معین با بودجه تعیین شده توسط مجری مشخص به اجرا درمی‌آیند.

در این بخش انتظار می‌رود دانشجو بتواند بر اساس اولویت‌های بهداشتی واحد بهداشتی محل کارآموزی خود، یک برنامه عملیاتی را طراحی نماید یا برنامه عملیاتی تدوین‌شده‌ی سال قبل را ارزیابی و تحلیل نماید.

۱۰. ثبت فعالیت‌های اختصاصی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در سامانه‌های نظام سلامت یکی از فعالیت‌های پیش‌بینی شده در لاگ بوک این است که دانشجو بتواند فعالیت‌های اختصاصی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت را در سامانه‌های نظام سلامت مثل پورتال خود مراقبتی، سامانه سیب، سامانه ارس و غیره ثبت کند. آشنایی با سامانه‌های نظام سلامت تاکنون در محدوده‌ی شرح وظایف فارغ‌تحصیلان این رشته نبود ولی اکنون در لاگ بوک حاضر پیش‌بینی شده است.

۱۱. تهیه گزارش تحلیلی از ساختار و کارکرد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت

یکی دیگر از فعالیت‌های پیش‌بینی شده در لاگ بوک، فراهم کردن یک گزارش تحلیلی از ساختار و کارکرد آموزش بهداشت و ارتقای

در فارغ التحصیلان تمرکز کند. برنامه درسی باید به فرم های اصلی و فرعی تقسیم شود که شامل مهارت های خاص، تجدید نظر در منابع درسی و معرفی منابع کاربردی باشد. راهبردهای آموزشی باید بر کاربرد عملی دانش برای انتقال دانش میدانی کارکردی با هدف دستیابی به اهداف کلی برنامه درسی تمرکز کنند. در ادامه اظهار داشتند که رتبه و وضعیت شغلی فارغ التحصیلان، عملکرد آنها را تعیین و آن را واقعی تر می کند. قبولی در آزمون های زبان مانند وزارت علوم، تحقیقات و فناوری [MSRT] یا آزمون زبان وزارت بهداشت [MHLE] برای آزمون های ورودی الزامی است. الگوهای تدریس باید بر نیازها و توانایی های دانشجویان متمرکز باشد و از روش های بحث و گفتگو و بحث گروهی به جای روش های سخنرانی استفاده کند. ارزشیابی تکوینی و ارزشیابی عملکرد دانشجویان باید تشویق شود و ارزشیابی ها حداقل دو و حداکثر پنج سال طول بکشد. برنامه درسی باید «تأثیر» ارتقای آموزش پزشکی را تعریف کند و شامل دستورالعمل ها و تمرین های مشترک برای ادغام بهتر باشد. در انتها نیز بیان داشتند که افزایش اثربخشی برنامه درسی آموزش پزشکی را می توان از طریق تحقیق کامل روش های تدریس موثر و تعامل با دانشجویان کسب کرد [۲۶].

مطالعه تطبیقی توسط کریمی و همکاران دریافتند که برنامه درسی کارشناسی ارشد آموزش پزشکی در ایران و سایر کشورها نیاز به بازنگری و بازنگری همه جانبه دارد. این مطالعه نشان داد که برنامه درسی باید به کاستی هایی مانند اهداف و راهبردهای بازنگری شده، ارائه دوره ها در دو قالب مجازی و حضوری، گسترش فرصت های پذیرش در مقطع کارشناسی، معرفی دوره های جبرانی مانند دروس پیش نیاز، و تأکید بر دروس روش تحقیق پردازد. این مطالعه همچنین نیاز به ورودی و بازخورد سایر دانشگاه ها و کشورها را برای اطمینان از روند بهبود برنامه درسی کاملاً مشخص کرد. یافته ها حاکی از آن است که برای اطمینان از آموزش مؤثرتر و جامع تر، بازنگری جامع برنامه درسی ضروری است [۲۷]. در این مطالعه ما تنها سرفصل های لاگ بوک را طراحی کردیم و از طریق مدیران گروه های گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت سراسر کشور، بعد از اجرای دو دوره آزمایشی لاگ بوک، بازخورد دانشجویان را به صورت شفاهی و کتبی دریافت و در بازنگری لاگ بوک بکار بردیم اما نتوانستیم یک ارزشیابی کمی را انجام دهیم بنابراین توصیه می شود که در آینده ارزشیابی کمی انجام شود. تدوین لاگ بوک برای دوره کارآموزی مقطع کارشناسی ارشد با مشارکت اکثریت دانشگاه

برنامه جلب حمایت همه جانبه یا ارزشیابی آن) در عرصه های قبلی هم پیش بینی شده بودند. با این حال این فعالیت ها باید متناسب با محیط های کار محل کارآموزی دانشجویان طراحی یا اجرا و ارزشیابی شوند تا موجب تسلط او در اجرای مهارت های حرفه ای در این محیط ها شود. بخش دیگری از فعالیت های پیش بینی شده در لاگ بوک کارشناسی ارشد رشته ی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت به منظور کسب تسلط دانشجویان در اجرای مهارت های حرفه ای در اجتماع است. منظور از اجتماع روستاها، محلات و شهرک ها است. این فعالیت ها باهدف بهبود توانمندی دانشجویان به عنوان نیروی کار آینده باهدف توسعه ی فعالیت های سلامتی در این روستاها، محلات و شهرک ها طراحی شده اند. فعالیت های این عرصه نیز شامل طراحی، اجرا یا ارزشیابی برنامه نیازسنجی آموزشی؛ برنامه عملیاتی؛ مداخله اجتماع محور؛ رسانه آموزشی؛ برنامه خود مراقبتی؛ جلب حمایت همه جانبه؛ بسیج اطلاع رسانی سلامت است که باید در سطح اجتماع انجام شوند. آخرین بخش از فعالیت های پیش بینی شده در لاگ بوک، به منظور کسب تسلط دانشجویان در اجرای مهارت های حرفه ای در محیط های آموزشی طراحی شده اند. منظور از محیط های آموزشی از مهدکودک تا دبیرستان و دانشگاه را شامل می شود. در این بخش هم مثل سایر عرصه ها هدف این است تا دانشجویان بتوانند در زمینه استخراج مهم ترین اولویت های آموزشی؛ تهیه برنامه عملیاتی؛ طراحی/اجرا یا ارزیابی مداخله آموزشی یا ارتقای سلامت؛ و طراحی محتوای آموزشی برای بهبود مهدکودک ها، مدارس و دانشگاه قدم بردارند.

در این مطالعه ما با بهره گیری از سرفصل های برنامه درسی مصوب وزارت بهداشت و تجارب متخصصان سعی کردیم تا مهارت های مورد نیاز یک دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد را بر اساس محیط کار طراحی نماییم. بنابراین نیازهای یادگیری فراگیران به صورت فعالیت های واضح، دقیق و جامع طراحی شدند. در همین راستا یک مطالعه با هدف ارزیابی کیفیت برنامه درسی کارشناسی ارشد آموزش پزشکی در ایران با استفاده از الگوی خبره و نقد آموزشی آیزنر انجام شد. ۳۰ استاد، فارغ التحصیل و دانشجویان به ارزشیابی عناصر برنامه درسی پرداختند و بحث بازنگری برنامه درسی در ایران را از دیدگاه محققان برجسته کردند. به گفته آنان برنامه درسی آموزش پزشکی باید واضح، دقیق و جامع باشد و استانداردهای تضمین کیفیت دانشگاه داندی به شدت اجرا شود. محتوا باید کاربردی و مفید باشد و بر ایجاد قابلیت های مورد انتظار

ارزیابی وبلاگ، وبسایت یا شبکه‌های اجتماعی رایج جزء توانمندی‌های موردنیاز فارغ تحصیلان این رشته پیش‌بینی شده است.

### سهم نویسندگان

اکبر بابایی حیدرآبادی: طراحی و اجرای مطالعه، تحلیل داده، نگارش مقاله

مهرنوش جاسم زاده: اجرای مطالعه و تحلیل داده

مرضیه عربان: طراحی، تحلیل داده و بازبینی مقاله

هاشم محمدیان: تحلیل داده و بازبینی مقاله

ناصر حاتم زاده: ارزیابی داده و بازبینی مقاله

آرش سلحشوری: اجرای مطالعه، تحلیل داده و نگارش مقاله

### تشکر و قدردانی

این مقاله این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی (EDC-9813) با کد اخلاق (IR.AJUMS.REC.1398.421) مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز است. از آقای دکتر محمد حسین کاوه، اعضای بورد تخصصی، مدیران وقت گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت از دانشگاه های مختلف، اساتید مسئول درس کارآموزی و تمامی کارشناسان، دانشجویان، افراد مشارکت کننده در این پژوهش تقدیر و تشکر می گردد.

### منابع

1. Azizi M, barati H, khamse F, barati M, alizadeh A. The effect of log book design and implementation on students' satisfaction and performance during a nursing internship course in a military psychiatric hospital. *Ebnesina- Journal of Medical* 2016;18:58-63 [Persian]
2. Patil N, Lee P. Interactive logbooks for medical students: are they useful? *Medical Education* 2002;36:672-7
3. Azh N. Evaluation of midwifery students in labor and delivery training: comparing two methods of logbook and checklist. *Iranian Journal of Medical Education* 2006; 6: 123-128 [Persian]
4. Heidari H, Akbari N. Developing and Implementing Log Book in Teaching Principles and Techniques to Nursing and Midwifery Students: Mixed Method Study. *Future of Medical Education Journal* 2017;7:14-8 [Persian]
5. Davarinia A, Borzoe F, Mohammadzadeh Tabrizi Z, Akbarzadeh R, Yazdimoghaddam H. Design, implementation and evaluation of web-based electronic

های علوم پزشکی و همچنین برگزاری ۱۳ جلسه حضوری و مجازی با متخصصان سراسر کشور برای استفاده از نظرات آنها در طراحی لاگ بوک باعث شد فعالیت های پیش بینی شده در این لاگ بوک واضح، دقیق و جامع طراحی شوند. با توجه به اینکه در برنامه درسی ارائه شده از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، پنج عرصه به عنوان محل کارآموزی دانشجویان ارشد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت معرفی شده است لذا فعالیت‌های لاگ بوک بر اساس این پنج عرصه و در سطح نیازسنجی، طراحی، اجرا و ارزشیابی تدوین شدند؛ بنابراین طبق نتایج این مطالعه و لاگ بوک طراحی شده انتظار می‌رود در پایان دوره کارآموزی، دانشجویان مراحل مختلف یک مداخله آموزشی اعم از نیازسنجی اولویت‌های بهداشتی؛ طراحی/اجرا یا ارزشیابی برنامه عملیاتی؛ طراحی/اجرا یا ارزشیابی کارگاه آموزشی؛ تولید، طراحی یا ارزشیابی محتوا یا رسانه‌های آموزشی؛ طراحی/اجرا یا ارزشیابی برنامه‌های خود مراقبتی؛ طراحی/اجرا یا ارزشیابی بسیج اطلاع‌رسانی؛ طراحی یا ارزشیابی یک برنامه‌های جلب حمایت همه‌جانبه را متناسب با هر محیط یا عرصه‌ی آموزشی مسلط باشند. همچنین آشنایی با نحوه ثبت فعالیت‌های اختصاصی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در سامانه‌های نظام سلامت؛ ارائه‌ی گزارش تحلیلی از ساختار و کارکرد آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در سطوح مختلف؛ و راه‌اندازی یا

- logbooks for anesthetic and operating room students in clinical setting. *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences* 2022;29:195-205 [Persian]
6. Froehlich S, Kasch R, Schwanitz P, Schulz A, Walcher F, Mittelmeier W, et al. Logbook of learning targets for special educational skills in orthopaedic and trauma surgery for undergraduate medical training. *Zeitschrift fur Orthopadie und Unfallchirurgie* 2013;151:610-31
7. Amanloo S, Zeighami H, Ramezani Badr F, Motamed N, Ojaghloo M. Comparison of the Satisfaction and Effect of Using the Logbook and Traditional Laboratory Worksheet in Teaching and Evaluating of Bacteriology Courses in Zanjan University of Medical Sciences. *Medical Education Journal* 2023;11:76-88 [Persian]
8. Scantamburlo G, Vierset V, Bonnet P, Verpoorten D, Delfosse C, Ansseau M. Electronic logbook: learning tool and teaching aid for the evaluation of learning activities. *Revue medicale de Liege* 2016;71:210-5

9. Denton GD, DeMott C, Pangaro LN, Hemmer PA. Literature reviews: narrative review: use of student-generated Logbooks in undergraduate medical education. *Teaching and Learning in Medicine* 2006;18:153-64
10. Mazareie E, Momeni Danaei S, Hosseininezhad S, Nili M. Evaluating the effect of logbook as viewed by the juniors and seniors at Shiraz school of dentistry. *Strides in Development of Medical Education* 2016;13:395-402 [Persian]
11. Sharmeen A, Alam KK, Sultana N, Mia MA, Talukder MAS, Tapu TT. Current Practice of Logbook-based Internship Programme in Undergraduate Medical Education of Bangladesh: Intern Doctors' Views. *Bangladesh Journal of Medical Education* 2023;14:35-42
12. Murray E, Alderman P, Coppola W, Grol R, Bouhuijs P, Van Der Vleuten C. What do students actually do on an internal medicine clerkship? A log diary study. *Medical Education* 2001; 35:1101-7
13. Nakhaeizadeh A, Karimi H, Fotokian Z, Hasansoroori M, Babayani M. The Perspective of Nursing Students and Clinical Instructors from Logbook-based Evaluation. *Iranian Journal of Medical Education* 2021;21:455-463 [Persian]
14. Jamshidi D, Sefidi F, Ajiliyan S, Hosseinzadeh K. Perspective of Faculty Members Regarding the Use of Logbook to Improve the Quality of Dental Education. *Future of Medical Education Journal* 2023;13:37-43 [Persian]
15. Mohammadi A, Khaghanizade M, Ebadi A, Amiri F, Raesifar A. Log book a method of evaluating education and feedback strategy in nursing. *Education Strategies in Medical Sciences* 2010;3:15-6 [Persian]
16. Mokhtari M, Ehrampoush MH, Ghaneian MT, Teimouri F. Design and Pilot Logbook for Formative Assessment of Environmental Health PhD students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd. *Horizons of Medical Education Development* 2021;12:1-10 [Persian]
17. Akhavan R, Abbasi B, Habibzadeh SR, Maleki F, Safaee A, Foroughian M, et al. Opportunities and Challenges of Using a Performance Record or Logbook in Medical Education: A Systematic Review Study. *Navid No* 2021;24:76-86 [Persian]
18. Aghaeimaybodi F, Marvasti Nia G. Assessment of the strengths and weaknesses of the logbook to evaluation students' clinical competencies: A review study. *Beyhagh* 2020;25:57-40 [Persian]
19. Schick K, Eissner A, Wijnen-Meijer M, Johannink J, Huenges B, Ehrhardt M, et al. Implementing a logbook on entrustable professional activities in the final year of undergraduate medical education in Germany—a multicentric pilot study. *Gesellschaft für Medizinische Ausbildung (GMS) Journal for Medical Education* 2019;36: Doc69
20. Cheng A, Saba T, Duncan T, Grundy S, Evison M. Pulmonary passport: a service evaluation study of a standardised web-based procedure logbook to aid specialist respiratory training and appraisal. *BMJ Open Respiratory Research* 2020;7:e000690
21. Viseskul N, Nantsupawat A, Tachaudomdach C, Fongkaew W, Sriteerajit G. Developing an electronic logbook to monitor progress for international doctoral students in Thailand: a pilot study. *Walailak Journal of Science and Technology* 2019;16:47-54
22. Savari Mombeni F, Babaei Heydarabadi A, Hatamzadeh N, Sharhani A. Investigating the effect of educational intervention based on Theory of Planned Behavior on the preventive behaviors regarding microbial and radiation complications of mobile phone in female students of secondary school. *Iranian Journal of Health Education and Health Promotion* 2021;9:159-71 [Persian]
23. Ershad Sr, Mokhtari Z, Naghibzadeh Ta, Borhaninejad V, Valinejadi A. Assessment of type 2 diabetes patients' self-care status learned based on the national diabetes control and prevention program in health centers of a selected city, Iran. *Koomesh* 2021;23:465-473 [Persian]
24. Nahid R, Hosein M. An Integrated Review of the Application of Orem's Self-Care Theory in Care of Diabetic Patients. *Journal of Diabetes Nurs* 2022;10:1829-1843 [Persian]
25. Rahaei Z, Zare BM. Assessment of a Written Educational Auxiliary Media in Health Education: A Study about Varnish Fluoride. *Journal of Health and Hygiene* 2021;12:222-230 [Persian]
26. Khanipoor F, Amini M, Bazrafcan L. Evaluation of educational program in the Master of Medical Education by Eisner's educational connoisseurship and criticism model. *Journal of Education and Health Promotion* 2017;6:313 [Persian]
27. Karimi Moonaghi H, Montazeri R. A comparative study of the curriculum of masters degree in medical education in Iran and some other countries. *Strides in Development of Medical Education* 2015;11:420-33 [Persian]